

Danmarks østligste helleristninger

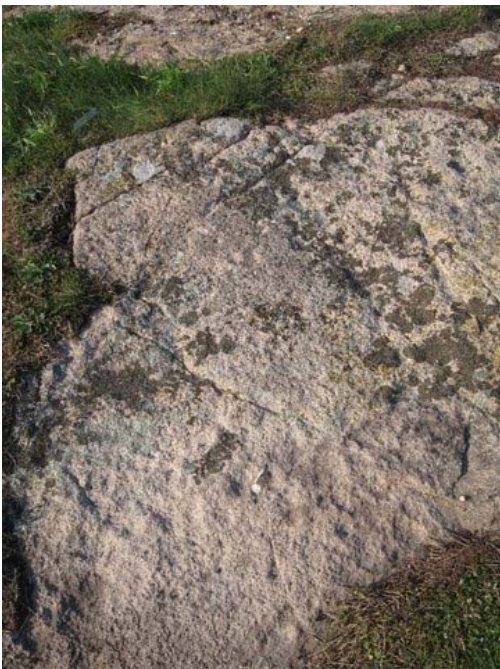
En af de mest enerverende ting ved Christiansø er, at hele historien har passeret forbi den, men kun de sidste 350 år har dannet den passion, der udgør øens profil, dens krigshistorie, dens kunstnerlivsskildringer, dens attraktion som gemmested for kendissers afstressningsforsøg og dens funktion som nutidige skoleklassers obligate emnegrundlag for indførelse af ”Dr. Dampe” demokrati og studier af rugende edderfugle – når man alligevel er på Bornholm.

Men disse 350 år har markeret norske militæringeniørers formåen med klippebyggeri, danske fiskeres evner med tjærebehandling og beboernes udnyttelse af skibenes jord- og grusballaster til at tildanne et tilstrækkeligt jordlag til haveanlæggelser indenfor de kilometerlange stengærder.

Kort sagt, der er ikke mange kvadratmeter af Ertholmene, der ikke er bortsprængt, bebygget, tiltjærede eller tilplantede med kartofler o.l. Man har virkelig udnyttet de for hånden værende muligheder til at skabe sig en eksistens.

Selv kedsomheden har sat sine spor i klippen i form af ”biledede” passager, hvor folk ikke har kunnet stå fast uden hjælp, samt kunstneres indmejsling af foretrukne motiver og selvfølgelig andre mindre kunstneriske forsøg.

Christiansø er en skildpadde, hvor skjoldet er solgt.

Den sidste tids utrolige fund af helleristninger overalt på Bornholm, deraf mange på nord-østkysten med tilsyneladende adresse til Ertholmene, burde give løfter om rige overfladefund på øerne. – Der er sagn eller rygter om ”noget” i klippen under Store Tårn. Som i ethvert eventyr skal der være mindst én ært under en prinsesse, det giver en god historie! Tusinder af mennesker har kigget, ledt, gransket og endevendt øerne derude hvert år, - intet har man fundet. Sporene er slettet, eller er de?

Undertegnede har gennemgået Ertholmene minus Græsholmen og Tat i mange år, og indsamlet og ledt. Det ældste blev indslæbt flint og et stykke blå knopglas, indtil mandag den trettende april i år.

På en forvitret klippeoverflade på Frederiksø fandt jeg på fire kvadratmeter en halv snes skålgruber.

Klippen var rensat for krat og græstørv en uge forinden med det formål at få en solplads. Pladsen har fin indsigt til Bornholm, og hvis Martin Stoltze anstrenger sig lidt, er der sikkert andre overraskelser i vente. Skildpadden havde alligevel bevaret lidt af panseret. Det blev en god påske den dag.

Torben Pind